

LITIJSKI predilec

GLASILO PREDILNICE LITJA

Leto XVI.

Litija, junij 1975

Številka 6

Delavski svet seznanjen s problemi delegacij

V sredo, 4. junija, je delavski svet obravnaval med drugimi vprašanji tudi poročilo o delu in problemih delegacije za zbor združenega dela in delegacije v samoupravnih interesnih skupnostih. Vodja delegacij sta podala poročila o dosedanjem delu, ob tem pa se je razvila tudi živahna in ustvarjalna razprava. Obe poročili v celoti objavljamo.

ZDRUŽENO DELO

Delegacija združenega dela Predilnice Litija za občinsko skupščino je bila izvoljena 28. 3. 1974 in šteje 25 delegatov.

Delegacija je imela prvo sejo 4. 4. 1974. Za vodjo delegacije je bil imenovan tov. Cvetar Gusti, za njegovega namestnika pa tov. Senica Ignac.

Delegacija je imela dosedaj osem sej, na katerih so delegati obravnavali gradivo za seje občinskih skupščin in razna druga vprašanja.

Udeležba na sejah ni bila najboljša. Vzroki so naslednji:

- izmensko delo, redni dopust, bolniški stalež, službena odsotnost in pri nekaterih delegatih tudi nezainteresiranost za delo delegacije.

Razprava na sejah tudi ni bila vedno najboljša, ker so časovni roki večkrat precej kratki, material za posamezne seje pa sorazmerno obilen in zahteven. Zato je bila večkrat izražena želja, da bi organizirali posebne seminarje za delegate, da bi se ti lažje znašli pri svojem delu. Prav tako ni bilo najbolje organizirano komuniciranje delegacije z organi upravljanja in samoupravljanja. Na tem področju bo treba opraviti še precej dela. Prav tako bo potrebno bolj podrobno obveščati kolektivi o delu delegacije in skupščine.

SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI

V času od izvolitve delegacije Predilnice Litija za samoupravne skupnosti družbenih dejavnosti (šolstvo, zdravstvo, otroško varstvo, invalidsko-pokojninsko, telesno kulturo, kulturo, zaposlovanje in socialno skrbstvo), ki šteje 25 članov, je imela delegacija tri seje. Nekateri člani delegacije so se redno udeleževali sej, bili pa so tudi posamezni primeri, da se delegat ni udeležil niti ene seje. Vsekakor bi bilo priporoč-

ljivo, da bi se delegati zavedali svojih dolžnosti in pa tudi pravic. V tem pogledu bi bilo potrebno večje sodelovanje med delegati in njihovo delovno skupino, da bi medsebojno izmenjavali mišljenja in stališča.

Z ozirom na nove oblike dela in začetek delovanja delegatskega sistema po novi ustavi, še nimamo nobenih izkušenj. Zato so se pri delu delegacije pojavile tudi določene težave, posebno še zaradi obilice materiala, ki ga je morala delegacija obravnavati. Kljub temu pa lahko trdimo, da smo v okviru dejanskih možnosti izpolnjevali svoje dolžnosti, ker so se izvoljeni delegati redno in točno udeleževali vseh sej skupščin samoupravnih interesnih skupnosti, za katere jih je delegacija pooblastila.

Delegacija je na svojih sejah med drugim obravnavala:

- poročilo o organiziranju in delovanju samoupravnih interesnih skupnosti;
  - informacije o poteku in glasovanju o referendumu za samoprispevek za obnovo in gradnjo šolskih objektov, otroškega varstva in šolskih telovadnic;
  - o verifikaciji kontrolnih organov samoupravnih interesnih skupnosti;
  - o družbenem dogovoru o skupni porabi v letu 1975;
  - o bilanci skupne porabe in realizaciji programov dela samoupravnih interesnih skupnosti za leto 1975, t. j. določitvi prispevkov iz osebnega dohodka;
  - o načinu dela delegacije in udeležbi posameznih članov na sejah delegacije.
- Za uspešnejše delo članov delegacije bi bilo potrebno dodatno seznanjanje članov delegacije s svojimi pravicami in dolžnostmi in izobraževanje v splošnem pogledu.

POMANJKLJIVOSTI ODPRAVLJENE

Strokovne službe posameznih sektorjev, na katere so se nanašale ugotovitve samo-

upravne delavske kontrole, dajejo naslednja poročila:

Proizvodni sektor:

Poročilo SDK omenja tudi nekatere pomanjkljivosti, za katere v celoti ali delno odgovarja proizvodni sektor:

1. Nepotrebno zadrževanje izločenih sukalnih strojev v stari sukalnici 1, katero bi ob pomanjkanju prostorov lahko koristneje uporabili.

Daljši smo predlog za izločitev oz. premestitev starih sukalnih strojev. Služba vzdrževanja je medtem to delo že skoraj v celoti odpravila.

2. Neizkoriščene garderobne omare v sukalnici 1, medtem pa naj bi bile brez potrebe nabavljene nove.

Nove garderobne omare smo nabavili za novo proizvodno halo. Stare omare pa smo namenili drugim oddelkom, kjer jih že primanjkuje; delno se uporabljajo za prehodno zamenjavo zaradi renoviranja omar po ostalih garderobah, nekaj pa jih je uporabljeno za shranjevanje delov, jermenja, utenzilij, kar je cenejše kot izdelava oz. nabava novih omar. Situacija se je od dneva ugotovitve s strani SDK do dneva poročanja že bistveno spremenila in je v tej garderobi le še nekaj omar.

3. Po vseh kotih leži parafin.

Izdan je nalog obratovodji sukalnice, da preveri stanje in poskrbi, da se razmetano pospravi, ugotovi zaloga in bodoče potrebe po doma ulitem parafinu. Ostanek bo dan skladišču za odprodajo (že urejeno).

4. Založenost hidrantov in brenčoč.

Vsa mesta, kjer so nameščeni pripomočki in orodja za gašenje požarov, so primerno označena. Vsem vodjem odelkov in vsem zaposlenim je znano, da morajo biti ta sredstva stalno dostopna.

Vsako drugačno stanje je posledica neupoštevanja predpisov in pomanjkanja delovne discipline.

Sektor vzdrževanja:

V zvezi s poročilom delavske kontrole je bilo izvršeno naslednje:

Demonstrirani so bili posamezni stroji v sukalnici in odstranjeni, da smo pridobili

Litijski predilec izhaja enkrat mesečno. Urejuje uredniški odbor: Branko Bizjak (glavni in odgovorni urednik), Albin Ankon, Martina Kralj, Marjan Sonc, Tone Štrus. List dobijo člani kolektiva in upokojenci brezplačno. Tisk in klišei: Gorenjski tisk, Kranj

prostor. Pregledan je bil ves ostali material, ki leži pri skladišču in gasilskem domu. Ta material je bilo delno sortirano, za neuporaben material pa je dogovorjeno s skladiščno službo, da ga v prihodnjih dneh odproda Odpadu. Sem spadajo tudi v poročilu omenjeni vozički ozkotirne železnice in navlaka pri sobi za civilno zaščito.

Komercialni sektor

(skladiščna služba):

Opozorilo SDK na pomanjkljivosti v skladišču surovin in na dvorišču je popolnoma utemeljeno. Delo naše skladiščne službe oz. te pomanjkljivosti bi lahko opravičevali s premajhnimi skladiščnimi prostori. Leti s bili postavljeni namreč za 3.800 ton naše proizvodnje, sedaj pa proizvedemo skoraj 7.000 ton preje. Za tako povečan krogotok surovin in izdelkov smo od novih prostorov dobili le šotorsko skladišče za 600 ton materiala; izprazniti oz. znižati pa smo morali količine v skladišču odpadkov, ki je zaradi dotrajanosti praktično skoraj neuporabno.

V tem poročilu ne bi želeli iskati opravičil za navedene pomanjkljivosti, želimo predvsem prikazati kaj je skladiščna služba kljub oviram uspešna napraviti.

1. Ker moramo zaradi neurejenosti trga: omejitve in dovoljenja pri uvozu, povečane carine, roki dospetja, stalne podražitve in drugo, držati kljub vsem meram nekoliko večje zaloge surovin od normalnih, bomo še vedno določene surovine skladiščili na sedanj način. Dogovorjeno imamo, da bodo to res samo tiste, ki jih na noben način zaradi prostora ne moremo vskladiščiti; to predvsem tiste kvalitete surovin, ki so manj občutljive na vremenske vplive (npr. sintetika).

2. Kljub pomanjkanju skladiščnega prostora smo uspeli že v precejšnji meri organizirati skladišča z ozirom na asortiman in to predvsem pri surovinah:

prvo skladišče je predvideno za prejo, drugo za bombaž in surovo sintetično vlakno, tretje in četrto pa za barvno prejo — sintetično ter cel vlakno, šotor pa v celoti za bombaž.

3. Postavili smo tudi količinske normative tako za izdelke kot za surovine. Ti normativi, ki so bili zajeti že v stabilizacijskem programu 6. februarja.

Surovine iz že navedenih razlogov od katerih je bistveni ponovni porast cen, nismo prilagodili posatljenim normativom, zato bomo morali gledati na razmere še vedno skladiščiti surovine na sedanj način. Pri tem skladiščenju je res, da nam poraba lesa in obraba cerad predstavlja stroške, ki gredo pri tem zunanjem skladiščenju tudi v nekaj tisoč starih din, nam po drugi strani pravočasni ugodni nakupi surovin omogočajo v prvi vrsti asortimansko proizvodnjo, ki jo lahko takoj realiziramo na trgu ter doseganje veliko ugodnejših finančnih rezultatov.

4. Da bomo lahko stroške, ki nastajajo pri zunanjem skladiščenju še bolj znižali, uvajamo v skladišču novo mehanizacijo, boljše organiziranost in aktivnejše izobraževanje skladiščnih delavcev. Povedati je treba, da je v roku dobrega pol leta 8 transportnih delavcev opravilo izpite za voznike viličarjev. Za samo organizacijo transportnih poti iz vlagalnice in organizacijo skladišč, ki nam bo omogočalo še hitrejši pretok materiala, po nameravamo dobiti tudi zunanje sodelavce.

5. Zaradi stalnega problema cevov smo razširili mesto skladiščnika pomožnega materiala na dve mesti, kjer je ena oseba prvenstveno zadolžena za sprejem in kontrolo ter oddajo cevov. Ko bo čez nekaj mesecev previjalnica lahko v celoti previla našo proizvodnjo preje računamo, da bomo s cevkami dosegli stanje, ki bo več kot zadovoljivo.

6. Večji problemi pa so še vedno z odpadnimi materiali, ki jih delavci odmetavajo povsod samo tam ne, kjer je treba. Kljub večkratnim dogovorom s službo vzdrževanja, tudi njim še ni uspelo urediti tega problema. Nadaleje bo treba ponovno pregledati vse odpadne materiale, ki so v skladišču in iz tega dejansko izločiti navlako, ki jo moramo potem prodati. Predlagamo, da te materiale pregleda komisija, ki bi jo sestavljali ljudje in službe vzdrževanja, skladiščne službe in član delavske kontrole.

Spremembe in dopolnila samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov

Komisija za sestavo Samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov je z objavo Sindikalne liste za 1975. leto, ki je bila sprejeta na seji republiškega odbora Zveze sindikatov Slovenije 16. januarja letos, dobila dolžnost, da prouči stališča liste in ob upoštevanju konkretne vsebine nekaterih določil Samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke tehnološke skupine predilnic, tkalnic in plemenitilnic, uskladi vsebino določil našega sporazuma s stališči sindikalne liste. S sindikalno listo so namreč vsako leto podana stališča za dograjevanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov za območja o ustvarjanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke. Ta stališča predstavljajo skupen dogovor organizacij in organov sindikatov ter Zveze sindikatov Slovenije in so kot takšna obvezna za vse udeležence samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov in tako obvezna za ureditev omenjenih področij tudi v naših internih aktih.

Komisija je v marcu 1975 proučila stališča lista, določila sporazuma tehnološke skupine kakor tudi določila sporazuma delovne organizacije. Na osnovi tega in razprav je pripravila predlog za spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma. Poleg sprememb in dopolnitev določila, ki jih je narekovala uskladitev s stališča liste oziroma z določili sporazuma tehnološke skupine, je predlog vseboval še nekatere spremembe in dopolnitve, ki imajo svoj vzročni vir v spremenjenih zakonskih predpisih in v izkušnjah pridobljenih iz dotedanje uporabe sporazuma. Predlog sprememb in dopolnitev sporazuma je bil v celoti sprejet na zborih delavcev dne 16. aprila in je po nadaljnjem postopku dobil končno uporabno veljavnost dne 7. maja 1975.

Med drugimi so bile na zborih delavcev sprejete pomembnejše spremembe oziroma dopolnitve v zvezi z obračunom nadomestila osebnega dohodka za koriščenje rednega letnega dopusta in izrednega plačanege dopusta, z višino nadomestila oziroma regresa za letni dopust, s solidarnostno pomočjo, z delovnimi jubilejnimi nagradami in v zvezi z velikostjo dodatkov za delovne izkušnje.

V določilih, ki obravnavajo velikost nadomestila osebnega dohodka za redni letni dopust in izredni plačani dopust, je nastala sprememba v vrednosti točke, ki sedaj znaša 0,047 din bruto in je za 15 % višja od prejšnje planske vrednosti. Pri sprejemanju sporazuma v preteklem letu je namreč bila predvidena za obračun teh nadomestil planska vrednost točke 0,041 din bruto medtem, ko je ves čas uporabe sporazuma dejanska vrednost točke, dolžena na osnovi doseženih skupnih proizvodnih uspehov, bila v povprečju za 15 % višja. Zaradi nastale in v tolikšni velikosti nepredvidene razlike med plansko in dejansko vrednostjo točke, je obračun teh nadomestil, od pričetka uporabe sporazuma dalje, potekal po vsakokratni dejanski mesečni obračunski vrednosti točke. Ker pa je le ta v posameznih mesečnih obračunskih obdobjih nihala med 0,0455 in 0,487 din bruto, je velikost nadomestil delavcev, pri enako trajajočem dopu-

stu in enaki obračunski osnovi, bila različna in odvisna od skupnih proizvodnih uspehov doseženih v mesečnem obračunskem obdobju, v katerem so koristili dopust. Komisija je za odpravo v obračunu nadomestil prisotne nepravilnosti kakor tudi za poenostavitve in razumljivost obračuna predlagal, da se v nadaljnjem obdobju pri obračunih nadomestil osebnega dohodka za redni letni dopust in za izredni plačani dopust uporablja zvišana in enotna vrednost točke. In tako od maja letos dalje za izračun velikosti individualnih nadomestil osebnega dohodka za redni letni dopust in izredni plačani dopust uporabljamo povprečno delavčevo obračunsko osnovo, doseženo v predhodnih treh mesecih pri delu po učinku in času, v rednem in nadurnem delovnem času ter vrednost točke 0,047 din bruto.

V členih sporazuma, ki urejajo področje nadomestil oziroma regresov za letni dopust, je nastala sprememba v višini regresa, ki letos znaša od 900 do 1.100 din neto medtem, ko je lani znašala od 600 do 900 din neto. Letošnja velikost regresa je usklajena s sindikalno listo oziroma z določilom sporazuma tehnološke skupine. Ker o vsakoletni višini regresa za letni dopust in o njegovi delitvi na del, ki je namenjen za regresiranje oskrbnega dne v počitniških domovih in na del, ki se izplača članom delovne organizacije, odločajo zbori delovnih ljudi, so se delavci na zborih hkrati s sprejetjem navedene sporazumske spremembe, odločili za regres, ki znaša na člana delovne organizacije 1.100 din neto s tem, da posamezen član delovne organizacije prejme 950 din, 150 din pa je namenjenih za regresiranje oskrbnega dne v počitniških domovih.

V zvezi s solidarnostno pomočjo družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nezgode pri delu, je bila predlagana in sprejeta sprememba v višini denarne solidarnostne pomoči in v kriterijih za njeno pridobitev. Po starem določilu je pomoč znašala do 30.000 din, sedaj pa 10.000 din in na vsakega nepreskrbljenega družinskega člana še do štirikratni povprečni mesečni neto osebni dohodek na zaposlenega v delovni organizaciji, ki je bil dosežen v pretek-

lem letu. O konkretni višini denarne solidarnostne pomoči na nepreskrbljenega člana odloča delavski svet, predlog pa oblikuje osnovna organizacija sindikata. Komisija je sklenila predlagati spremembe predvsem zato, da bi osnovni organizaciji sindikata in delavskemu svetu bila dana možnost za lažje in objektivnejše oblikovanje predloga oziroma odločanje o konkretni višini tovrstne pomoči, prizadeti družini s številnejšimi nepreskrbljenimi člani pa možnost pridobitve pomoči višje od 30.000 din.

Poziv članom kolektiva

Smo velik kolektiv, ki zaposluje preko 1150 ljudi mesta Litija, njene bližnje in dalnje okolice. Mnogo ljudi te množice je družbeno aktivnih. Eni delujejo v pevskih društvih, drugi sodelujejo pri godbi, tretji pri gasilcih ali drugih množičnih organizacijah. To njihovo delo je prostovoljno, neplačano, zato mora biti pohvalno — družbeno priznano, ker nam vsem največkrat dopolnjuje vso to snovno enoličnost življenja samega dela v podjetju in v prostem času znojenja okoli svojih domov, kmetij ali nezdravega posedanja ob televizorjih. Vsaka vaja ali vadba pa ima svoj cilj, kot ga smiselno življenje mora imeti, kjer človek pridobiva znanje oz. spretnost javno manifestira (izraža) ali vzporeja s partnerji. Res, da s takšnim udejstvovanjem največkrat sproščamo svoje psihične ali fizične potrebe, z javnimi nastopi pa hkrati plemenitimo duha poslušalcev oz. gledalcev. Tako gasilci, po drugi strani, morajo čutiti plemenito dolžnost in prijetno zadovoljstvo, da v nesreči lahko pomagajo svojemu bližnjemu — v podjetju pa samemu sebi, kjer imajo svoj »kruh«. Teh človekovih kvalitiet je vedno manj, zato je potrebna pridnost, prizadevnost in plemenitost.

Vsi smo člani širše družbene skupnosti, produkt družbe, zato nismo upravičeni zahtevati od nje, da nam nudi vse v naše osebno, sebično zadovoljstvo. Kot njeni člani moramo tudi sami v njej kaj nuditi, sicer nas izloči. Življenje brez družbenih vezi je nemogoče! Tudi praskupnost ljudi je mogla obstati in rasti v solidarnosti vseh njenih članov.

Vsi imamo svoje težave in vedno najbolj prav. Enotnih mišljenj ne bomo nikoli, kar je razumljivo, ker le borba nasprotij pogojuje napredek človeška, zato naj bo vsaj manjšina strpna do večine. Vsak ima svojega konjička, zato dobrega pevskega zbora, godbe, bogatega športnega življenja ali dobrih uvežbanih gasilskih desetih ne bo-

Določila, ki urejajo nagrade za delovne jubileje, prinašajo novosti v denarnih nagradah. Doslej je delavec pridobil pravico le do jubilejne nagrade materialnega značaja in to ob izpolnitvi 20-letne delovne dobe v Predilnici Litija (le-te bodo prejemali tudi v bodoče), niso pa bile prisotne denarne nagrade. Vgradiš te novosti v vsebino sporazumskih določil ima osnovo v sindikalni listi oziroma v sporazumu tehnološke skupine in tako bodo mnogi člani kolektiva ob letošnjem tovarniškem prazniku prvič prejeli tudi denarne nagrade. Te nagrade po sporazumu znašajo: za 10 let delovne dobe v Predilnici Litija največ 2.300 din, za 20 let največ 3.450 din in za 30 let največ 4.600 din neto.

Ker sporazumsko določilo navaja le zgornje višine nagrad, bodo moralj dejanske velikosti nagrad obravnavati in o njih odločiti še zbori delavcev, upoštevajoč pri tem potrebna in razpoložljiva sredstva.

Pri dodatkih za delovne izkušnje je komisija upoštevala ustrezno določilo sporazuma tehnološke skupine, po katerem lahko ženske pridobijo maksimalni dodatek 10 let pred redno upokojitvijo. Predlog je sprejet in od maja letos dalje pripada delavkam, ob izpolnitvi 25-letne delovne dobe, 12 % dodatek na osnovni mesečni osebni dohodek in ne več 10 %, kolikor je znašal pri veljavi prejšnje vsebine sporazumskega določila.

LT

službi, ki je kot čuvar našega težko pridobljenega bogastva. To je moralna in politična obveza slehernega posameznika, še vedno pa drži tudi načelo, da le vaja dela mojstra! Naš poziv velja vsem članom kolektiva in njenim organizacijam, da enotno in zavestno sprejmemo tihi sporazum, da vsem tistim, ki morajo npr. z godbo, pevci, gasilci ali ostalimi društvi, na žalne, svečane, jubilejne, tekmovalne ali druge prireditve, pomagajo s tem, da jih z razumevanjem zamenjajo za določen čas na njihovem delovnem mestu. Vemo, da ni vedno prijetno, vendar edino tako lahko ohranimo neokrnjeno proizvodno (s tem tudi naš dohodek), zaradi njihove odsotnosti. Verjemite, da so največkrat tisti, ki so nadomeščani, bolj prikrasani za svoj prosti čas, kot tisti, ki jih nadomeščajo! Prosimo za razumevanje in pomoč celotnega kolektiva!

Samoupravna in delegatska dolžnost

Naš samoupravni in delegatski sistem sta široko razvejana, saj v našem kolektivu zajemata preko 150 ljudi. Če računamo na postopno menjavo po poteku mandatnih obdobj, se pri vodenju podjetja in v delegacijah izmenja v nekaj letih večina članov kolektiva.

Kandidati za voljene organe so pred volitvami podpisali izjave, da sprejmejo kandidaturu oz. da so pripravljeni sodelovati v teh organih. Po prvih šestih letih se je ta pripravljenost »ohladila« in udeležba na sejah upada. Tako posamezni oddelki pogosto sploh nimajo predstavnikov ali pa jih je premalo pri posameznih oddelkih, bodisi samoupravnih organov ali delegacij. Tudi navada, da se je za odsotnost treba predhodno opravičiti, se je skoraj čisto opustila.

Člani samoupravnih organov in delegatov dobijo z vabilu pretežni del gradiva, ki se na sejah obravnava z namenom, da se sami pripravijo za seje in da se posvetujejo s sodelavci svoje delovne skupine. Sklepe in stališča sprejete na teh organih, pa je treba ponovno obdelati oz. poročati sodelavcem in jim posredovati tako imenovane povratne informacije.

Člani delovnih skupin morajo zahtevati od svojih voljenih predstavnikov v samoupravnih organih in delegacijah, da se sklicanih sej redno udeležujejo in tam zastopajo stališča svojih sodelavcev.

Ne smemo pozabljati, da smo samoupravljalci vsi člani kolektiva, saj le na zborih kolektiva lahko dokončno sprejmemo vse najvažnejše akte in odločitve naše delovne organizacije.

V obravnavi je program poučevanja in preizkusa znanja iz varstva pri delu

Program poučevanja in preizkusa znanja iz varstva pri delu je obravnaval Odbor za varstvo pri delu in DS. Dokončno bo program veljaven, ko ga bo sprejel zbor delovnih ljudi.

Samo izobraževanje iz varstva pri delu je doslej podrobneje obravnaval Pravilnik o varstvu pri delu Predilnice Litija in je bilo to izobraževanje organizirano v Izobraževalnem centru podjetja in s sodelovanjem zunanjih institucij. Novi zakon o varstvu pri delu daje več poudarka na praktično izobraževanje in usposabljanje na delovnem mestu, ki mora biti organizirano in vodeno po programu izobraževanja za posamezna delovna mesta. Na delovnih mestih s povečano nevarnostjo za zdravje in življenje, morajo zaposleni opraviti pred pooblaščen o sebo preizkus znanja, na katerem se ugotavlja ali so v zadostni meri usposobljeni za opravljanje dela in ali poznajo vse nevarnosti, predpise in določila iz varstva pri delu za delovna mesta, na katerih opravljajo dela. Izobraževalni center je v sodelovanju s Tekstilnim centrom Kranj že izdelal programe praktičnega dela za posamezna delovna mesta. Izdelati bo potrebne programe še za ostala delovna mesta, zlasti še za delovna mesta s povečano nevarnostjo za življenje. Idealno je sprejemati delavce v večjih skupinah in jih uvajati in usposabljaliti pod vodstvom inštruktorja. Vemo pa, da že tudi pri nas primanjkuje delavcev, saj prihajajo nove delovne moči tudi iz drugih republik in sprejemamo delavce takrat, ko jih dobimo. Sestavni del programa je tudi seznam delovnih mest s povečano nevarnostjo za zdravje ali zdravstvene okvare.

Delovnih mest s povečano nevarnostjo za življenje je v novem predlogu več kot doslej, ker se je v posameznih oddelkih zaradi nabave novih strojev in delovnih naprav spremenilo samo posluževanje. Tako morajo posluževalci poljskih mikalnikov odstranjevati odpadke s pomočjo priprave tudi med obratovanjem strojev, ker te stroje zaradi same konstrukcije ne moremo vključiti na centralno odesalno napravo in morajo zato posluževalci na teh strojih izpolnjevati posebne in predpisane pogoje. Takih in podobnih delovnih mest je še več. Po novem programu izobraževanja iz varstva pri delu je predpisano izobraževanje in usposabljanje za vsa delovna mesta, ne glede ali je delovno mesto s povečano nevarnostjo ali ne. Tako je doslej obiskovalo tečaje za varstvo pri delu in opravilo preizkus znanja v l. 1970 preko 200 delavcev organizacije združenega dela.

Predloženi program izobraževanja iz varstva pri delu je sestavni del strokovnega izobraževanja podjetja in bo samo izvajanje programa koristno vplivalo na delovno storilnost in na varno delo delovnih ljudi.

PROGRAM PRIUČEVANJA IN PREIZKUSA ZNANJA IZ VARSTVA PRI DELU

1. člen

Vsak delavec organizacije združenega dela mora biti ob nastopu dela ali ob premestitvi na drugo delovno mesto poučen o delovnih razmerah in nevarnostih v zvezi z njegovim delom, med zaposlitvijo pa je treba skrbeti za njegovo vzgojo in izpolnjevanje znanja s področja varstva pri delu.

2. člen

Obveznost priučevanja, vzgajanja in dopolnjevanja znanja o varstvu pri delu vključuje vse delavce v organizaciji združenega dela, ne glede na njihovo strokovno kvalifikacijo, delovne izkušnje ali delovno mesto.

3. člen

Na uvajalnem seminarju se novosprejeti delavci seznajajo s splošnimi akti varstva pri delu, samoupravnim sporazumom in s tehničnimi, zdravstvenimi in drugimi ukrepi, ki so pogojeni z delom na kosameznem delovnem mestu.

4. člen

Ob razporeditvi oziroma nastopu dela ali razporeditvi na drugo delovno mesto, mora biti delavec poučen zlasti:

- o delovnem procesu na splošno, posebno pa o delovnih pogojih in nevarnostih za zdravje in življenje na njegovem delovnem mestu oziroma delu;

- o najprimernejšem načinu dela, uporabi delovnih pripelav in naprav in o materialih, ki zagotavljajo varno delo;

- o splošnih in posebnih varstvenih ukrepih, ki jih mora upoštevati, in o količinah, ki take ukrepe narekujejo, ter o načinu in namenu uporabe sredstev in opreme za osebno varnost pri delu;

- o organizaciji in delovanju varstva pri delu ter o pravicah, dolžnostih in načinu uveljavljanja pravic iz tega varstva.

5. člen

Med zaposlitvijo je treba skrbeti za vzgojo delavcev in izpolnjevanje njihovega znanja s področja varstva pri delu, in to zlasti:

- ob spremembah delovnih pogojev zaradi sprememb ali dopolnitev v delovnem procesu;

- ob uvedbi novih delovnih priprav in naprav;

- ob rekonstrukciji ali adaptaciji delovnih prostorov ali delovnih mest;

- ob spremembi ali dopolnitvi varstvenih ukrepov;

- v drugih primerih, ko razmere zahtevajo, da se dopolnjuje znanje delavcev o varstvu pri delu.

6. člen

Za praktično usposabljanje delavcev na posameznih delovnih mestih skrbi izobraževalni center organizacije združenega dela, ki za delovna valni center organizacije združenega dela in sprejme programe praktičnega dela. V programu mora biti razviden čas priučevanja in pogoji za samostojno opravljanje dela na posameznih delovnih mestih po končanem priučevanju.

7. člen

V organizacijskih enotah, kjer so inštruktorji, poučujejo

delavce teoretično in praktično inštruktorji po posebnem programu.

Za delovna mesta, ker ni za priučevanje določen inštruktor, nadzira in vodi priučevanje delavcev neposredni vodja organizacijske enote po programu praktičnega dela.

8. člen

Služba varstva pri delu izdelava in sodelovanju s centrom za izobraževanje vsako leto program poučevanja in vzgoje iz varstva pri delu.

9. člen

Preizkusi znanja zaradi ugotavljanja, če so delavci usposobljeni za varno delo, se opravijo ob razporeditvi delavca na delo oziroma po končanem teoretičnem in praktičnem priučevanju, med razporeditvijo pa občasno.

10. člen

Občasni preizkusi znanja delavcev o tvarini varstva pri delu se opravljajo:

- za delavce, ki neposredno opravljajo, vodijo in nadzorujejo dela in za delavce pri katerih je večja nevarnost poškodb in zdravstvenih okvar, rok za ponovni preizkus znanja ne sme biti daljši od dveh let;

- za vse druge delavce pa v rokih, ki ne smejo biti daljši od 3 let.

11. člen

Preizkus znanja iz varstva pri delu je praviloma ustmen in se opravlja:

- pred komisijo po končanem teoretičnem in praktičnem priučevanju;

- pred pooblaščen o sebo ob razporeditvi na delo; o preizkusu izda odgovorna oseba potrdila.

12. člen

Če delavec preizkusa znanja o varstvu pri delu ni opravil, se preizkus ponavlja v rokih, ki ne smejo biti daljši od enega meseca.

Dokler delavec s preizkusom ne dokaže, da ima potrebno znanje o varstvu pri delu, ne sme biti razporejen na delo z večjo nevarnostjo poškodb in zdravstvenih okvar oziroma ne sme samostojno opravljati, voditi ali nadzorovati takih del, za kar je odgovoren neposredni vodja.

13. člen

Služba za varstvo pri delu vodi evidenco o usposobljenosti delavcev za varno delo. Evidenčne podatke dobiva služba varstva pri delu zlasti:

- iz zapisnikov o preizkusu znanja,

- iz potrdil o opravljenem preizkusu znanja, ob razporeditvi delavca na delo,

- iz javnih listin, ki jih izdajajo ustanove, ki po splošnih predpisih lahko izobražujejo tudi na področju varstva

14. člen

Podatki o evidenci so dokazna sredstva o priučevanju in vzgajanju delavcev o tvarini varstva pri delu oziroma o usposobljenosti delavca za varno delo na določenem delovnem mestu.

15. člen

Sestavni del programa priučevanja in preizkusa znanja iz varstva pri delu je seznam delovnih mest, na katerih

morajo zaposleni delavci zaradi povečane nevarnosti za življenje in zdravstvene okvare opravljati v predpisanem roku preizkus znanja iz varstva pri delu.

16. člen

Za izobraževanje iz varstva pri delu in opravljanje pre-

izkusov znanja iz varstva pri delu za delovna mesta s povečano nevarnostjo za življenje in zdravstvene okvare, je odgovorna služba za varstvo pri delu skupno s službo za izobraževanje, ki lahko povabi k sodelovanju zunanje sodelavce oziroma institucije.

Kritično o delu delegacij

Člani našega kolektiva so v delegatskem sistemu dokaj številno udeleženi. Delegaciji v občinsko skupščino (zbor združenega dela) in skupščino interesnih skupnosti štejeta vsaka po 25 delegatov. Poleg tega imamo še posamezne delegate v ostalih interesnih skupnostih (za železniški in luški promet, za elektrogospodarstvo, za vodno gospodarstvo, za raziskovalno dejavnost, za pokojninsko in invalidsko zavarovanje), precej članov kolektiva pa je vključenih tudi v delegacije na terenu in družbenopolitičnih organizacijah.

Član delegacij se v delo delegatskega sistema šele uvaja, posebno še v delo interesnih skupnosti, ki je še v povojih. Dostikrat se dogaja, da obširnega materiala, ki ga za seje prejema, ne utegnejo predelati, ali pa je včasih za delegate tudi težje razumljivo, posebno še s področja finančnih načrtov in obračunov. Zaradi tega na sejah delegacije ali skupščine ne posegajo v razpravo ali pa se v njej oddaljujejo od predmeta razprave.

Delegati za seje zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine prejema, kar ta zbora običajno zasedata skupaj. Sicer je po eni strani ugodno, da so čimbolj seznanjeni, vendar jih obilica materiala zavraža, da se ne znajdejo, kaj naj bolj natančno obdelajo. Mogoče bi bilo s poslovnikom možno delo posameznih zborov in na novo formirane skupščine interesnih skupnosti ponovno opredeliti z namenom razbremenitve oz. včasih mogoče nepotrebnega dubliranja dela in posameznih odločitev, saj so v vseh teh organih prav tako zastopani predstavniki delovnih organizacij, bodisi kot delegati podjetij ali pa delegirani s krajevnih skupnosti oz. družbeno političnih organizacij.

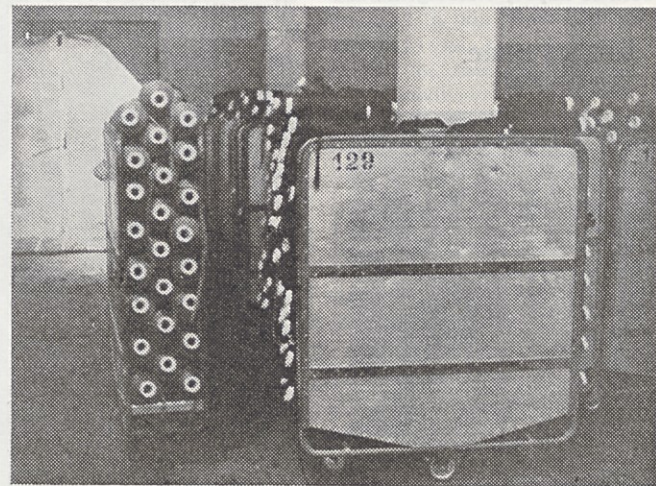
Nujno bi bilo že ob izvolitvi delegacij ali še sedaj organizirati izobraževalne seminarje za delegate in jim na preprost način obrazložiti de-

lovanje delegatskega sistema in potek dela v skupščinah. Tako pa ugotavljamo, da so se delegati uvajali le s poslušanjem tistih, ki so bili kolikor toliko vpeljani v to delo, ali samoiniciativno, odvisno od zanimanja posameznikov.

Naši delegaciji za občinsko skupščino in za interesne skupnosti sta se sestali pred vsakim sklicem skupščin, obravnavali gradivo in zagotovili polnoštevilno udeležbo na sejah obeh skupščin. Vendar se srečujemo s problemom, da se del delegatov sej delegacije v podjetju zelo neredno ali pa sploh ne udeležuje. Izgovarjajo se, češ da ne morejo od dela na seje, kar pa ni opravičljivo, saj vodstva posameznih služb niso ovira pri delovanju delegatskega in samoupravnega sistema. Nasprotno pa je precej članov delegacije, ki bi po nočnem delu pridejo na seje od doma. Stališča delegacije so zaradi slabe udeležbe dostikrat le malo več kot polovična, saj celo pogostejše manjkajo takšni delegati, ki bi po svoji razgledanosti lahko največ pripomogli h kvalitetnemu delu sej pred skupščino.

Kljub spremljajočim težavam pri delu delegatskega sistema, pa se bo ta prav gotovo v bližnji prihodnosti ob aktivnem sodelovanju tako številnih predstavnikov delovnih kolektivov, krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, razvil v pomemben člen našega samoupravnega sistema.

M. Kralj

Tokrat hvalimo: vzoren red v predpredilnici

Mala anketa

Kam na dopust?

Bliža se čas dopustov, čas, ki ga mnogi tako težko pričakujejo, čas, ko se bodo mnogi podali na morje, v hribe ali pa v svoje rojstne kraje. Tako bodo nabrali novih moči za vsakodnevno delo. Če vas zanima, kje bodo nekateri člani kolektiva preživeli svoj dopust, pa preberite tole kratko anketo.

JOŽA TOMC,
evidenca in administracija
v splošnem sektorju:

»Če bo po sreči, grem letos prvič s sinom na dopust v Novigrad. Pravega dopusta nisem imela že nekaj let, ker sem v našem počitniškem domu delala, zato upam, da bo počutje še toliko lepše. Verjetno se mi bo kar čudno zdelo, ko ne bo treba misliti na naporno delo v kuhinji in lahko se bo zgodilo, da bom namesto na plažo zavila kar v kuhinjo.«

LADO MESIČ,
mojster stročarne:

»Grem z družino v Novigrad kot vsako leto doslej. Všeč mi je kraj, hrana je dobra, cene so zmerne. Izplačilo regresa je v redu, hodil bom še naprej v Novigrad, če bo mogoče.«

MILENA OBRČ,
vlagalka cev:

»Letos ne grem nikamor, dobim obisk iz Nemčije. Dopust največkrat porabim doma, še prekmalu ga zmanjka. Enkrat smo se zaleteli, ko smo se peljali na dopust, pa nimam več korajže.«

FRANC BIZJAK,
pomožni zidarski delavec:

Grem v Novigrad za teden dni — pošilja me sindikat. Bil sem že pred leti v Gozd Martuljku. V Novigradu sem doslej že velikokrat delal, trikrat pa sem bil na dopustu, enkrat pa v Gozd Martuljku. Preostali del odpusta porabim za delo pri hiši.«

JOŽA MEZEK,
posluževalka flyerja:

»Šla bom domov. Večkrat sem bila v Martuljku, enkrat pa na Rabu. Letos sem bila na delu, ko so začeli zbirati prijave za Novigrad in nisem šla čakati v vrsto.«

OLGA MESERKO,
snemalka:

»Z družino grem v Selce, mož je zaposlen v Lesni industriji Litija in gremo letos tretjič za 1 teden v ta kraj, prej nismo hodili nikamor. Preostali del dopusta bom porabila doma.«

VIDA GORENC,

»Šla bom domov. Letos smo se selili, pa si ne moremo privoščiti dopusta. Drugo leto bi šli v Novigrad, če bomo dobili prostor.«

MARINKA TAUFER,
čistilka strojev:

»Za deset dni grem v Novigrad, saj tu letujemo skoraj vsako leto. Vse v Novigradu mi je všeč.«

TONE RAZORSEK,
remont klime naprav:

»Letos ne grem nikamor. Doslej sem bil 3 krat v Novigradu in upam, da bom prihodnje leto zopet šel.«

**Dopisujte
v glasilo!**

ALBINA MERCUN,
vlagalka:

»Verjetno bom kar doma. Mož bi šel rad z avtomobilom, jaz pa ne upam. Tako vzamem dopust, da malo počijem, pa mine.«

KATI TOMC,
posluževalka avtomata:

»Za 10 dni grem v Novigrad, kjer mi je na splošno všeč. Včasih gremo še ob sobotah in nedeljah v Portorož. Preostali del dopusta izkoristim doma.«

Redno knjižno zbirko sestavljajo:

1. **PRESERNOV KOLEDAR** 1976. Koledar za leto 1976 se bo od letošnjega le nekoliko ločil: medtem ko smo letošnji letnik posvetili poglavitno trideseti obletnici zloma druge svetovne vojne, bo letnik za 1976 spet posvečen predvsem vsakovrstnim razpravam iz problematike našega domačega življenja in svetovne politike. Seveda pa tudi ne bo manjkalo v njem lepsojva. Tudi bo, kakor vedno, bogato okrašen s slikami.

2. **Beno Zupančič: PLAT ZVONA.** Knjiga je sicer že izšla pred leti v Cankarjevi založbi, vendar v nizki nakladi, tako da našim naročnikom ni bila dosegljiva, predvsem tudi zaradi cene. Roman ponatiskujemo zaradi njegove vsebine, zato ker je knjiga zares odlično napisana in bi bila škoda, da je naši bralci ne dobijo v roke. Opisuje pa avtor v romanu rast mladega človeka tik pred drugo svetovno vojno v krajih dveh svetov: Hrvaške in Slovenije, kraje ob Sotli, kar tudi daje posebno draž knjigi. Beno Zupančič je pisatelj — danes že iz srednjega pisateljskega rodu, ki si je z nekaj knjigami ustvaril pomemben sloves.

3. **Milena Mohorič: HISA UMIRAJOČIH.** Milena Mohorič je bila kar četrto stoletja v bolnišnici. Pred vojno znana pisateljica, je po vojni popolnoma utihnila — vsaj videz je bil tak. Po njeni smrti pa smo dobili njen roman, ki ga je napisala v bolnišnici. Hiša umirajočih. Presenetljivi

vo je, da je to njeno najboljšo delo. Resda je roman napisan realistično, kakor so pač pisatelji pisali nekoč, toda zgodba sama je dovolj živahna, polna dogajanja. Prikaže nam okoliščine koncem preteklega stoletja na vzhodnem Stajerskem, s prismojo takratnih političnih bojov med rodoljubi in nemškutarji. Prepričani smo, da bodo naši bralci našli v romanu dovolj mikavnega, vsekaror pa neponarejen umetniški svet.

4. **Fran Milčinski: PTICKI BREZ GNEZDA.** Zaradi pomanjkanja mladinske literature, hkrati pa v želji, da bi ustregli vsem tistim našim naročnikom, ki si želijo poleg drugega tudi domačo klasiko, in še v želji, da bi ustregli mlademu rodu, ki ima po šolah to klasično mladinsko povest Milčinskega za obvezno čtivo, a tudi vzgojno povest. Milčinski je mladino prav dobro poznal, saj je na sodišču prav on skrbel za varstvo otrok. Pa se mu je rodila nekoliko hudomušna povest o družini, kjer so otroci — kakor tudi današnji v mnogih primerih — prepuščeni samim sebi.

5. **HIGIENA IN KOZMETIKA.** Priročnik, ki bo dobošel v vsakir hiši, bodo napisali znani strokovnjaki: prof. dr. Ivo Bonač, dr. Dušan Hrovat in Manja Pečnik-Vovkova. Živeti zdravo, ga posameznika in vse družurejeno in lepo je cilj vsakebe, kar pa ni lahko, saj človeka in njegovo okolje ogrožajo nove nevarnosti, ki se porajajo v novem načinu življenja. Napotki v priročniku nam bodo koristni vsak dan. Knjiga je smotno nadaljevanje priročnika »Rastline in naše zdravje«.

Zbirko bodo (naročniki) prejeli v novembru 1975 za 70 din broširano, v platno vezana (koledar bo broširan) pa bo veljala 100 din.

Naročniki, ki bodo imeli plačano naročnino do 30. junija, bodo prejeli še knjigo MIŠKO KRANJEC: POVEST O DOBRIH LJUDEH.

Priporoča se
PRESERNOVA DRUŽBA
61000 LJUBLJANA, Opokarska-Borsetova 27

Predstavljamo vam Domadenik Drago

Ropot in prah: tako značilna spremljevalca delavk v bombažni predilnici, pri sintetiki je prahu manj. Ropot je tolikšen, da sva se morala pogovarjati v mojstrovi pisarni.

stva, ki jih okuša na svojih ramenih?

Ker je njeno delo neprestano povezano z mladostjo oz. mlajšo generacijo in ker o mladih slišimo toliko kritik iz dneva v

Se se najdejo taki, ki gledajo na porodnico kot na nujno zlo, ki spremlja industrijo, kjer prevladujejo ženske.

Letos praznujemo mednarodno leto žena, torej naj bi naša žena res dosegla enakopravnost.

»Je že prav, da smo enakopravne z moškimi, samo ne do te mere, da sedaj opravljamo dela, ki bi jih morali oni. Kar naše delo pridite pogledat. Nosečnice, ki pridejo na lažje delo k nam, se velikokrat jezijo nad takšnim lažjim delom, ko je treba dvigovati težke navitke. To bi bilo delo za močnejše. Včasih smo imele tudi po več fantov, da so nam pomagali, sedaj ni nobenega, pa čeprav bi enega še kako potrebovale.«

Brez dvoma njihove probleme pozna, saj je vsak dan med njimi, pripravljena, da jim prisluhne. Bila je članica delavskega sveta. Prejšnji dan sem skuhala, da sta imela otroka kosilo, ko sem šla na sejo — če si izvoljen, so ti sodelavci izkazali zaupanje, zato se moraš seje udeleževati. Danes so le redke izjeme, ki pridejo na sestanek, ko so prosti.«

Živo se spominja besed, ki jih je povedal njen nekdanji mojster,

dan, je pogovor stekel tudi o njih.

»Nimam kaj reči, mene ubogajo. Res je včasih malo težko, dokler se novosprejete ne privadijo, tiste pa, ki pridejo z izmen, delo že poznajo.«

Večkrat slišimo, da ženska kot vodja neke delovne skupine bolj težko uspe, oz. da ženske »vodenje« raje zaupajo predstavnikom močnejšega spola.

»Pred mano je isto delo opravljal moški. Ko sem prišla na njegovo mesto, sem mislila, da ne bom vzdržala, odnosi so bili nemogoči. No, potem se je nekako uredilo. Brez težav tudi sedaj nisimo.«

Potarnala je, ko je govorila o odnosih nekaterih moških do žensk, ki so iz kakršnihkoli razlogov razporejene na lažje delo. So tudi takšni, ki znajo nosečnici, kadar tarna, da ji je slabo, postaviti vprašanje, kdo ji je kriv.

da mora vsaka predica biti zase mojster. Tudi sedaj sloni precej dela na brigadirskih. Tako se ženska počasi prebija na delovno mesto, kjer se delo organizira.

»Najbolje je delati, dokler si na stroju, več kaj je tvoje delo in vidiš koliko si naredila, zato se tudi večina potruži, da bi kar največ naredila.«

Na dobro počutje na delovnem mestu ne vplivajo samo razmere na delu, ampak še marsikaj drugega.

»Novo stanovanje sem dobila, ko sem delala dvajseto leto v podjetju. Nad njim nimam pripomb.«

Rojena v srcu Bele Krajine se je že davno navadila živeti v Litiji. Sestra je bila tu in tako je pregovorila še njo, da je prišla v Litijo, kjer si je potem kmalu ustvarila družino. O tem, da bi podjetje zapustila, ni nikoli premišljevala.

»Pridejo trenutki, ko bi človek šel drugam.

Toda, ko sem bila še sama, se nisem odločila, potem si vezan, greš težje, pa mine dvajset let in kam naj bi šla, da bi zopet začela znova.

V Litiji ni veliko možnosti, vožnja pa pobere veliko časa, ki ga pa nobena gospodinja nima na pretek.«

Organizatorji rekreacije

V pripravih za povečanje aktivnosti na področju organizacije rekreacije v delovnih kolektivih je bil v dneh od 30. 5. do 8. 6. 1975 prvi od treh letošnjih tečajev v Zeleni laguni pri Poreču. Tečaj je organiziral republiški sindikalni svet. Tečaj, ki se ga je udeležilo 47 tečajnikov iz vse Slovenije, je obsegal 32 ur predavanja iz teorije in metodike športne rekreacije, športne medicine, organizacije telesne kulture v Sloveniji in oblik športno rekreativnih aktivnosti delavcev. Opravljenih je bilo tudi približno 40 ur praktičnega dela, pri katerem smo se tečajniki spoznali z različnimi oblikami športno rekreativne dejavnosti. Od aktivnosti na vodi (plavanje, smučanje, čolnarjenje, jadranje), preko aktivnosti v naravi (kolesarjenje, tek, TRIM steza, orientacijski pohod), raznih družabnih iger (mini golf, badminton, balinanje) do obiska TRIM kabineta, streljanja, kegljanja in igranja namiznega tenisa. Tečaj obsega še okoli 20 ur zimskih aktivnosti. Te bomo opravili v mesecu decembru, ko bo tečaj zaključen.

Ob koncu prvega dela tečaja smo tečajniki opravljeni zaključni izpit iz teorije in metodike športne rekreacije, iz športne medicine in organizacije telesne kulture v SR Sloveniji.

Tega tečaja sem se udeležil tudi jaz. Vtisi in spoznanja so nepozabna. Športno rekreacijski center Plava laguna daje res vse možnosti in oblike za aktivni odmor delavcev. Poleg napornih predavanj in praktičnega dela so veliko vredni tudi razgovori in menjava mnenj s tovariši, ki že nekaj let delajo na področju športne rekreacije v delovnih organizacijah. Vsi večji industrijski centri (kot so Kranj, Ljubljana, Celje) se že uspešno poslužujejo raznih vrst in oblik rekreacije. V naši občini pa razen delavskih športnih iger ni večje organiziranosti. Vse večje delovne organizacije bi morale usmerjati določene kadre v tej smeri, da bi delo na tem področju steklo z mrtve točke. Na tem tečaju sem veliko pridobil in bom skušal nekaj napraviti na tem področju. Seveda pa sam ne bom mogel opraviti vsega. Potrebna bo določena pomoč, tako kadrovska kot finančna, da bo delo uspešno začeto in steklo tako kot mora. Saj vsi vemo, da so vsa tekmovanja in ostale oblike rekreacije vezana na določena finančna sredstva. Seveda v okviru možnosti delovne organizacije.

Toliko za začetek. Več o oblikah in metodah športne rekreacije ter njenem vplivu na delovnega človeka pa v prihodnji številki Litjskega predilca.

Jože Vizlar

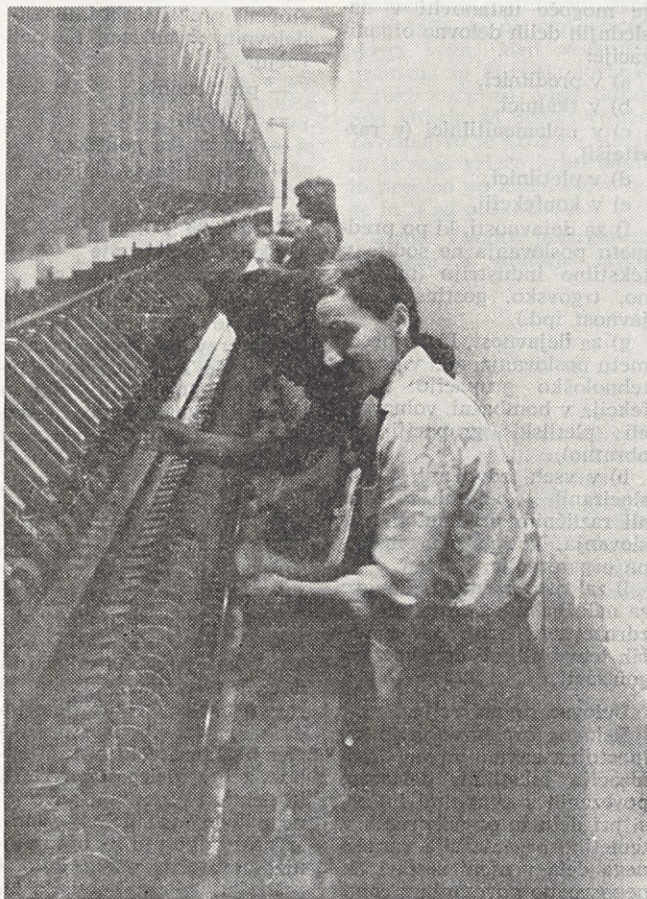
Rojena l. 1929, bo letos 3. avgusta dopolnila 29 let dela v našem podjetju. Začela je v predilnici II, kjer je še danes, seveda ne več snemalka, ampak v rezervi vodja čistilne kolone. »Moja generacija ve, kaj se pravi delati. Nočno delo od 6. zvečer do 6. ure zjutraj nas je utrujalo. Doma sem imela majhna otroka, pa ni bilo denarja za varstvo, pa tudi človeka ne, ki bi ju varoval. Saj nisem mogla spati, ko sem zjutraj prišla domov.

Med delom pa se mi je včasih zgodilo, da proti koncu tedna nisem več vedela na trenutke, kateri stroj je moj.«

Pripoveduje mirno naprej, pa prizna, da je večkrat nervozna, da ji je težko delo načelo zdravje.

»Ko je človek mlad in lahko dela je mnogo bolj upoštevan, kot pa pozneje, ko ne more več delati in postaja odveč.«

Je to ugotovitev, ki ji je samo priča? So to dej-

Njena čistilna kolona med delom

Organiziranje slovenske tekstilne industrije

Tekstilna industrija Slovenije je pomembna veja slovenskega gospodarstva, ki zaposluje skoraj 50.000 delavcev in angažira pomemben delež produkcijskih sredstev. Ustvarja zadovoljivo višino skupne družbene akumulacije ter predstavlja zanesljivo dejavnost v pokrivanju notranjih potreb prebivalstva. V mednarodni gospodarski menjavi dobrin pa ima pomemben družbeni delež. Zaradi tega za nadaljnji in hitrejši tehnično-tehnološki, gospodarski in samoupravni razvoj niso zainteresirani samo delavci, zaposleni v tej panogi, temveč tudi celotna slovenska skupnost.

Tekstilno industrijo Slovenije sestavlja 134 TOZD, ki so združene v 76 delovnih organizacijah. Delovne organizacije so glede na predmet poslovanja po podatkih SDK za leto 1974 razporejene v skupine — grupacije tekstilne industrije:

- Predilnice in tkalnice bombaža — 17
- Predilnice in tkalnice volne — 8
- Predilnice in tkalnice svile — 1
- Druge predilnice in tkalnice — 2
- Tovarne pletenin — 17
- Tovarne perila in obleke — konfekcije — 22
- Druge tekstilne tovarne — 4.

Značilnosti samoupravnega organiziranja delavcev tekstilne industrije v TOZD so predvsem tele:

— le manjše število delovnih organizacij je uresničilo novo samoupravno organiziranost na podlagi ustavnih dopolnil o organiziranju TOZD;

— večje število delovnih organizacij je začelo spreminjati svojo samoupravno organiziranost šele na osnovi sprejete ustave;

— še danes je v tekstilni industriji večje število delovnih organizacij, ki pri uveljavljanju ustavnih določil o TOZD niso storile ničesar, razen da so morda ugotovile in sprejele sklep o tem, da ne izpolnjujejo pogojev o TOZD.

Zaradi teh trditev močno kasni samoupravno organiziranje delavcev v tekstilni industriji.

Proizvodno ekonomski faktorji tekstilne industrije, oprema in tehnologija, kadri in znanje, sredstva in akumulacijska sposobnost so razdrobljeni in okrnjeno razviti na področju cele države. Število delovnih organizacij se je večalo v vsem povojnem obdobju (v SFRJ: do 1960. leta 306, 1969. leta 357 in 1974. leta 407 podjetij), kar je izhajalo iz potrebe po hitri industrializaciji, večanju narodnega dohodka in potrošnje ter po čim večji zaposlenosti v vsem jugoslovanskem prostoru.

Tako je za tekstilno industrijo značilno, da nima nosilcev razvoja ter priznanega in trasiranega enotnega koncepta razvoja. Tehnologija, ekonomska moč in materialni položaj delavca sega po delovnih organizacijah od minimalne do maksimalne stopnje doseženega razvoja v svetu in je močno naslonjena na regulativne in zaščitne ukrepe države. Na drugi strani je samo ob svoji rasti zmogljivosti in ob uvozu zapletena v medsebojni konkurenčni boj.

Povezovanje z združevanjem dela in sredstev postaja v pogojih znanstveno tehnološke revolucije eno od osnovnih vprašanj prihodnjega razvoja. Notranji in zunanji trg notranji in zunanji razvoj v opremljenosti, tehnologiji in znanju, notranji in zunanji razvoj krepitve ekonomske moči udeležencev v mednarodni delitvi dela zahtevajo tako organizacijo tudi v tekstilni industriji. In ne nazadnje je takšen bodoči razvoj nujen, če hočemo krepiti in izenačevati družbeni in materialni položaj tekstilnega delavca. Nujna je tudi odcepitev tekstilne industrije iz naročja državne zaščite v panogo, ki se enako kot ostale dejavnosti in panoge, sama organizira za prevzem gospodarskih funkcij države.

Temeljna organizacija združenega dela

Temeljna organizacija združenega dela — TOZD je začetna oblika združevanja v delovnih organizacijah, v sestavljeni organizaciji združenega dela, v poslovni skupnosti in v druge oblike poslovnega združevanja.

V temeljni organizaciji združenega dela morajo biti organizirane vse funkcije, ki zagotavljajo, da delavci v njej opravljajo z ustavo zagamčene in določene pravice in obveznosti.

TOZD v tekstilni industriji je mogoče ustanoviti v naslednjih delih delovne organizacije:

- a) v predilnici,
- b) v tkalnici,
- c) v oplemenitilnici (v razvijalstvu),
- d) v pletilnici,
- e) v konfekciji,
- f) za dejavnosti, ki po predmetu poslovanja ne sodijo v tekstilno industrijo (gradbeno, trgovsko, gostinsko dejavnost ipd.),
- g) za dejavnost, ki po predmetu poslovanja sodi v drugo tehnološko grupacijo (konfekcija v bombažni, volnarski ali pletilski grupaciji in obratno),
- h) v vseh izdvojenih — dislociranih — enotah z istim ali različnim predmetom poslovanja, kot ga ima matična organizacija,
- i) za tiste primere, ko gre za naložbe tujega kapitala ali združevanja sredstev domačih temeljnih ali delovnih organizacij.

Delovna organizacija

Delovna organizacija je samostojna samoupravna organizacija tekstilnih delavcev, povezanih s skupnimi interesi pri delu in organiziranih v temeljni organizaciji združenega dela v njeni sestavi ali neposredno povezanih z enotnim delovnim procesom. Glede na razmeroma veliko šte-

vilo mladih delovnih organizacij imajo le-te možnost, da z združevanjem dela in sredstev oblikujejo večje število večjih delovnih organizacij. Temeljne organizacije, ki združujejo delo in sredstva v delovni organizaciji, oblikujejo tako organizacijo, ki je z vidika organizacije dela in stroškov najbolj racionalna in ki obenem omogoča neposredno samoupravo delavcev v vseh temeljnih organizacijah v skladu z ustavnimi načeli.

Sestavljena organizacija združenega dela

Povezave v sestavljeno organizacijo združenega dela morajo nastajati na osnovi dolgoročne razvojne usmeritve z združevanjem proizvodnje surovin, predelave, trgovine, ob aktivni vlogi bank in s tesnim sodelovanjem raziskovalnih in strokovnih ustanov. Takšne prispevajo k višji stopnji organiziranosti tekstilne industrije, oziroma gospodarstva. V tekstilni industriji lahko opredelimo za sestavljene organizacije združenega dela tiste organizacije, ki imajo takšne značilnosti:

- da so nastale z združevanjem več delovnih organizacij, ki združujejo dve ali več faz tehnološkega procesa (proizvodnja surovin, predelave, tkanje, pletenje, oplemenitenje, konfekcioniranje);
- da združujejo delovne organizacije različnih panog (DO proizvodnje surovin, kemikalij in barvil, utenzilij, strojne opreme, pohištvene industrije itd.);

— da združujejo delovne organizacije proizvodne in trgovinske dejavnosti.

Organizacija poslovnih funkcij v sestavljeni organizaciji bo odvisna od konkretnih stopenj prekrivanja interesov delovnih organizacij na področju:

- proizvodnje,
- razvoja,
- kadrovske politike,
- nabave in prodaje ter
- tehnologije.

Združenje TOZD tekstilne industrije v gospodarski zbornici

Celotna tekstilna industrija Slovenije — vse TOZD — je samoupravno organizirana v **Združenje TOZD tekstilne industrije Slovenije** v okviru Gospodarske zbornice Slovenije in predstavlja sestavni del te zbornice.

Da bi tekstilna industrija lahko uresničevala svoje smotre in naloge, se je v zbornici primerno organizirala. Vse TOZD so po delegatskem načelu oblikovale svoj najvišji samoupravni organ **Zbor delegatov združenja TOZD tekstilne industrije**, ki odloča in določa temeljno politiko in razvoj slovenske tekstilne industrije. Za svoj izvršilni organ je zbor izvolil izvršni odbor zbora delegatov TOZD, ki deluje in opravlja poverjene naloge med delom zbora. Izvršni odbor je za opravljanje nekaterih nalog določil pomožna telesa; komisijo za izmenjavo srednjeročnega plana, komisijo za integracijo,

komisijo za kadre, koordinacijski odbor za napredek kakovosti in komisijo za napredek kakovosti.

Združenje TOZD opravlja torej družbeno funkcijo povezovanja in ne posega v konkretne funkcije gospodarstva. Lahko pa nastanejo pri združenju sporazumi in povezovanja med industrijo in trgovino, povezovanje industrije in razvojno-raziskovalne dejavnosti in podobno.

Za opravljanje funkcij združenja TOZD bo potrebna delovna skupina, ki bo formirana v okviru združenja in Gospodarske zbornice. Za začetek poslovanja je združenje sprejelo sklep, da formira skupino treh strokovnih delavcev. Ker pa ta skupina ne bo kos vsem nalogam, bo del svojih opravil prenesla na obstoječe strokovne institucije — na institute in druge strokovne skupine.

Slovenska tekstilna industrija se povezuje in usklajuje svoje interese s tekstilno industrijo drugih republik v Gospodarski zbornici Jugoslavije. Ta organizacija se oblikuje z delegati TOZD, ki so delegirani v posamezne koordinacijske odbore in v Svet tekstilne industrije pri GZJ. Na tej ravni tekstilna industrija v državnem merilu oblikuje in usklajuje svoje interese z drugimi panogami.

Poslovno povezovanje

Med oblikovanjem temeljnih izhodišč za povezovanje je bila predlagana kot oblika

povezovanja panoge **Poslovna interesna skupnost tekstilne industrije Slovenije**. Zamišljena je bila oblika, ki bi povezovala družbene funkcije združenega dela in bi opravljal skupne poslovne funkcije združenega dela in bi opravljal skupne poslovne funkcije, za katere bi se TOZD sporazumele. Po sedanjih zakonodaji pa takšna interesna skupnost ni pravna oseba in se ne more registrirati in opravljalati poslovnih dejavnosti.

Združevanje in povezovanje v jugoslovanskem prostoru

Ko v opisanem materialu govorimo o združevanju dela in sredstev v TOZD, o oblikovanju delovnih in sestavljenih organizacij združenega dela — DO in SOZD, se to združevanje ne nanaša samo na Slovenijo, temveč na ves jugoslovanski prostor.

To je tem bolj logično, ker je slovenska tekstilna industrija bolj kot vrsta drugih industrijskih panog življenjske vezana na jugoslovansko gospodarstvo v oskrbi s surovinami in reprodukcijskim materialom, v oskrbi z opremo ter pri prodaji svojih izdelkov. Organizacije združenega dela tekstilne industrije Slovenije se potemtakem povezujejo z združevanjem dela in sredstev na osnovi skupnih dolgoročnih interesov z vsemi TOZD, DO in SOZD ne glede na republiške meje.

(Iz Tekstilca 4-5/75)

Obiskali smo Gorenjski sejem

V Kranju je bil od 26. do 30. 5. 1975 III. sejem gasilske opreme in sredstev civilne zaščite. Tega sejma so se udeležili tudi naši člani, člani nekaterih društev in občinske gasilske zveze Litija. Na sejmu smo videli marsikaj novega, kar nam nudijo domača in tuja podjetja, predvsem iz Avstrije in Italije. Tudi naši domači izdelki ne zaostajajo za sodobnimi sredstvi za gašenje požarov in reševanje. Tako smo videli v oddelku, kjer je razstavljalo trgovsko podjetje »Gasilska oprema, Ljubljana« in »Vatrosprem, Zagreb« res kvalitetno orodje in pestro izbiro opreme, ki jo potrebujejo za uspešno obvladovanje požarov in drugih elementarnih nesreč. Videli smo vse vrste sodobnih prenosnih in prevoznih gasilskih aparatov, motorne črpalke, domače izdelave in uvožene predvsem Rosenbauer s kapacitetami od 400 do 4000 l vode v minuti, kombinirane nizko in visoko tlačne avtomobilске črpalke, vse vrste gasilskih cevi, reševalne prte, alarmne naprave za javno obveščanje in notranje — predvsem za tovarne. Razstavljenih je bilo veliko različnih svetilk od akumulatorskih od generatorja z žarnostmi. Te svetilke gasilci zelo velikokrat pogrešamo na terenu ravno tako tudi v našem podjetju. Če pride do izklopa električne energije, smo največkrat v temi in s tem tudi oteženo delo gasilskih desetini. Zato bi bilo potrebno kupiti vsaj nekaj

svetilk, ki bi jih lahko uporabljale tudi enote civilne zaščite. Zelo veliko orodja in opreme je bilo razstavljeno in prikazano tudi za enote civilne zaščite (od reševanja, alarmiranja, naprav za ugotavljanje vojnih strupov, žarčenja itd.) in še bi lahko naštevati.

Po končanem ogledu razstavnih prostorov, smo si še ogledali praktični prikaz uporabe posameznih orodij za gašenje (z gasilskim prahom, vodno meglo, različne vrste gasilskih aparatov in črpalke). Nato smo si še ogledali veliko gasilsko vojaško vajo. Več tisoč obiskovalcev je že pred začetkom vaje čakalo, da bi čimbolje videli gašenje lahko vnetljivih tekočin. Vaja je bila zamišljena tako, da je sovražnik napadel mesto Kranj z bombami in povzročili velik in močan ogenj, ki ga ni mogoče pogasiti z vodo. To se je tudi zgodilo. Nad mestom so se pojavila letala, ki so improviziranim terenu razlila bencin, ki se je ob močnem letalskem napadu vžgal in takoj se je pojavil močan požar. Požar so gasili prostovoljni gasilci z 18. ročniki, ki ga niso mogli pogasiti. Takoj nato so poklicali na pomoč vojaško gasilsko enoto, ki je ogenj pogasila z vodnim topom na lahko peno.

Vajo si je ogledal tudi zvezni sekretar za narodno obrambo general armije Nikola Ljubičić in številne starešine ljubljanske garnizije.

V javni razpravi je

Samoupravni sporazum

o prispevkih uporabnikov Zdravstvenega varstva k stroškom za posamezne oblike zdravstvenega varstva in o oblikah zdravstvenega varstva, za katere zdravstvena skupnost krije stroške le deloma

1.

S tem samoupravnim sporazumom določajo občinske zdravstvene skupnosti, združene v Zdravstveni skupnosti Slovenije in v regionalnih zdravstvenih skupnostih enotne stopnje in zneske prispevkov uporabnikov zdravstvenega varstva k stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke.

2.

Uporabniki zdravstvenega varstva, ki uveljavljajo oblike zdravstvenega varstva iz 25. člena samoupravnega sporazuma o vrstah in obsegu pravic iz neposrednega zdravstvenega varstva in o drugih pravicah iz zdravstvenega zavarovanja, prispevajo k stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke:

1. 10 dinarjev — za zdravlila, pomožni in sanitetni material ob prevzemu v lekarni;
2. 40 dinarjev — za vsak prvi obisk zdravnika na domu, ki je opravljen na zahtevo uporabnika;

3. a) 20 dinarjev — za vsak prvi pregled pri vsakem zdravniku specialistu, razen za preglede v dispanzerjih;
b) 40 din — za vsak prvi pregled pri vsakem zdravniku specialistu, če uporabnik ne predloži napotnice, kadar je predpisana s statutom občinske zdravstvene skupnosti;

4. 250 dinarjev — za intervencijo ob prekinitvi nasečnosti, če ta ni medicinsko indicirana;
5. 30 dinarjev — za prevoz z reševalnim ali drugim vozilom;

6. a) 100 dinarjev — za protezo, ortotične pripomočke, aparat za ekstenzijo, prosto stoječi posteljni trapez in invalidski voziček; če zavarovana oseba dobi v uporabo že rabljen aparat za ekstenzijo, prosto stoječi posteljni trapez ali invalidski voziček, ne prispeva k stroškom;
b) 10 odstotkov — za ojačevalni slušni aparat, aparat za omogočanje glasnega govora, kontaktno steklo in lasuljo;

c) 20 odstotkov — za ortopedske čevlje;
č) 40 odstotkov — za pripomočke za oči; razen za kontaktna stekla;

d) 40 odstotkov — za kilne pasove in breglje;
e) 50 odstotkov — za nepodložene usnjene rokavice, estetske rokavice za protezo, navleke za krn po amputaciji, gumijasto žimnico in razprševanik ali inhalator;

7. V zobozdravstvu:
a) 30 odstotkov — za fiksne in snemne protetične nadomestke vseh vrst;
b) 20 odstotkov — za drugo zobozdravstveno nego, oburator, opornice pri parodontopatiji ter ortopedske in ortodontske pripomočke;

8. 50 odstotkov — za intervencijo in zdravljenje zastru-

pitve z alkoholom ali zaradi pijanosti, ne pa tudi zaradi bolezni ali poškodbe, ki so nastopile kot posledica pijanosti;

za zdravljenje v bolnišnici za največ 5 dni po sprejemu; 9. 50 odstotkov — za neobvezna cepljenja.

Če je cena posameznega zdravila nižja od 10 dinarjev, plača zdravila uporabnik sam.

3.

K stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke iz 2. točke tega sklepa uporabniki ne prispevajo:

1. kadar uveljavljajo pravice iz najmanjšega obveznega obsega zdravstvenega varstva po 61. členu zakona o zdravstvenem varstvu,

2. kadar uveljavljajo pravice iz zdravstvenega varstva za primer nesreče pri delu in za obolenje za poklicno boleznijo.

4.

K stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke iz 2. točke tega sklepa ne prispevajo uporabniki tudi:

1. za vsak prvi pregled pri zdravniku — specialistu,

a) šolska mladina od dopolnjenega 15. leta starosti pa vse dotlej, dokler se redno šola, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti,

b) zavarovanci — učenci v poklicnem izobraževanju in učenci poklicnih šol.

c) zavarovanci — učenci srednjih šol, študenti višjih in visokih šol ter akademij, dokler imajo status študenta;

2. za prevoz z reševalnim in drugim vozilom, če je po odredbi zdravnika, ki zavarovano osebo zdravil, zaradi iste bolezni potreben večkratni prevoz z reševalnim in drugim vozilom, razen za prvi prevoz;

3. za vrečice za vodo, pasove z vrečico za blato ali sterilne holostome po operacijah, endotrahealne kanile, stalne katetre, brizgalke in injekcije in za umetno dojko po operaciji malignega obolenja;

4. za protezo, ortotične pripomočke, aparat za ekstenzijo, prosto stoječi posteljni trapez, invalidski voziček, kilni pas, berglje, nepodložene usnjene rokavice, estetske rokavice za protezo, navleke za krn po amputaciji in gumijasto žimnico — osebe po dvojni ali večkratni amputaciji udov nad zapestjem ali nad gležnjem in osebe, ki imajo paraplegijo, triplegijo ali tetraplegijo;

5. za proteze, ortopedske in druge pripomočke, pomožne in sanitarne priprave.

a) zavarovanci — učenci v poklicnem izobraževanju in učenci poklicnih šol,

b) zavarovanci — učenci srednjih šol, študenti višjih in visokih šol ter akademij, dokler imajo status študenta;

6. za zobozdravstveno nego:

a) zavarovanci — učenci v poklicnem izobraževanju in učenci poklicnih šol,

b) zavarovanci — učenci srednjih šol, študenti višjih in visokih šol ter akademij, dokler imajo status študenta;

7. za zobotehnično pomoč in zoboprotetična sredstva:

a) šolska mladina od dopolnjenega 15. leta starosti pa vse dotlej, dokler se redno šola, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti,

b) zavarovanci — učenci v poklicnem izobraževanju in učenci poklicnih šol,

c) zavarovanci — učenci srednjih šol, študenti višjih in visokih šol ter akademij, dokler imajo status študenta;

8. otroci do dopolnjenega 15. leta starosti, če so nezmožni za samostojno življenje in delo po predpisih o invalidskem zavarovanju, in sicer za zdravstvene storitve

in pripomočke v 1., 5., 6 in 7. točki.

9. Vojaški invalidi, imetniki Partizanske spomenice 1941, borci španske narodnoosvobodilne in revolucionarne vojne 1936—1939 ter odlikovanci z redom narodnega heroja, z redom Karadjordjeve zveze z meči, z redom Bellega orla z meči in z zlato medaljo Obilica ter borci NOB pred 9. septembrom 1943 oziroma 13. oktobrom 1943 in sicer za zdravila po 1. točki.

5.

Za oblike zdravstvenega varstva, ki so manjšega po-

mena za zdravje in življenje, krije zdravstvena skupnost stroške le v višini 20 odstotkov (varianta: 30 odstotkov), razliko v višini 80 odstotkov (varianta: 70 odstotkov) pa plača uporabnik sam in sicer za: očala, operacije za lepotni učinek, zdravljenje tliščavosti, zdravljenje znojnih nog, zdravljenje ječmenčka, izpiranje ušesnega masla ter zdravljenje lojavosti, seboreje in kurjih oces.

6.

Ta samoupravni sporazum začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS, uporablja pa se od 27. 6. 1975.

Poškodbe na delu

V mesecu maju smo imeli štiri poškodbe na delu, ki na srečo niso povzročile invalidnosti in so bili poškodovanci krajši čas v bolniškem staležu. Poškodba predice na flyerju in poškodba stiskalca odpadkov bi lahko imeli hujše posledice. Zlasti pustimo mimoidoče »delavce« na miru, ker akcija vedno povzroči reakcijo s »hujšimi« posledicami.

1.

KRACAN IGNAC,
stiskalec odpadkov v čistilnici

Opis poškodbe:

Stiskalca odpadkov sta z žico vezala stisnjeno balo. Med stiskanjem bale je šla mimo mlada delavka. Stiskalec jo je ustavil in zaustavil pot. Zato je delavka morda iz nevednosti premaknila ročko za pomik stiskalne plošče navzdol in je tako plošča pritisnila poškodovancu palec leve noge ob spodnjo ploščo in mu ga poškodovala.

Vzrok: Neprevidnost in obestnost stiskalcev in delavke.

2.

ZUPANCIC FRANCISKA,
čistilka strojev

Opis poškodbe:

Pred čiščenjem oziroma mazanjem vreten na prstanem stroju, je čistilka s sodelavko odstranjevala police stola vretenskega voza iz vodilnih drogov. Nenadoma se je leví del police zaustavil in jo delavka ni mogla sprostiti. Ob močnejšem potegu je police padla poškodovanki na prste desne noge in jih ji poškodovala.

Kadrovske vesti

PRISLI V MESECU MAJU 1975

1. 5. 1975 Bučar Ciril — Rega gozd 11 — predilnica sint. 2. izm.

1. 5. 1975 Marín Trivo — Rega na Stavbah 5 — pred. bom. 1. izm.

1. 5. 1975 Bric Anton — Ježa 3 — obrat družbene prehrane

5. 5. 1975 Majcen Peter — Rozmanov trg 3 — montaža strojev

12. 5. 1975 Bečič Enisa — Rozmanov trg 11 — pred. bom. 2. izm.

15. 5. 1975 Kraševac Marija — Gabrovka, Gornik 22 — čistilna kolona predilnice sintetičke

26. 5. 1975 Okoren Boris — Rozmanov trg 11 — zunanji transp.

ODSLI V MESECU MAJU 1975

1. 5. 1975 Hauptman Jožefa — Trg na Stavbah 2 — umrla

10. 5. 1975 Kozlevčar Majda — Ustje 97 — odpoved delavca

17. 5. 1975 Meserko Tatjana — Trg na Stavbah 6 — umrla

19. 5. 1975 Baš Angela — Valvazorjev trg 7 — upokojitev

31. 5. 1975 Mihečič Marija — Zagorje, Savska 8 — odpoved del.

31. 5. 1975 Cvetežar Gusti — C. Zas. bat. 30 — odpoved delavca

31. 5. 1975 Anžur Stefanija — Zalog n. h. — odpoved delavca

31. 5. 1975 Čeligoj Slavka — Zalog, Kriva pot 30 — odpoved del.

V MESECU MAJU SO UMRLI TRIJE NAŠI UPOKOJENCI

1. Bokal Jože — Litija, Ljubljanska c. 16

2. Koprivnikar Janez — Litija, Šmarska c. 4

3. Podjed Slavko — Litija, Marokoya pot 8

J. T.

Sindikat pošilja na letovanje

Sindikalna organizacija bo letos poslala na letovanje (okrevanje) petdeset delavcev. Komisija za okrevanje in letovanje se je sestala v mesecu aprilu. Pregledala je vse predloge. Delavce za letovanje so predlagale osnovne organizacije sindikata v sodelovanju z mojstrom.

Kriteriji, ki določajo, kateri delavci so upravičeni do brezplačnega letovanja, so določeni s pravilnikom o odobravanju letovanja članom sindikalne podružnice Predilnice Litija. Poleg delovne dobe v podjetju, ki ne sme biti krajša kot 10 let, se upošteva tudi zdravstveno stanje, aktivno delo v organizaciji sindikata in pogoj, da delavec do sedaj ni koristil te ugodnosti.

Komisija se je kljub temu določila stinjala z okrevanjem 6 članov kolektiva, ki so že letovali. Pri teh delavcih gre za slabše zdravstveno stanje in bo imelo letovanje vse-kakor pozitiven vpliv.

Vprašljivo je, če enotensko okrevanje pripomore k bistvenemu zboljšanju zdravstvenega stanja tistih delavcev, ki bolujejo za težje ozdravljivimi boleznimi. Člani komisije so bili zato mnenja, da bi bilo za nekatere delavce nadvse koristno daljše letovanje v naravnih zdraviliščih, kjer imajo okrevanci stalno zdravniško pomoč in nego. Pri izbiri teh delavcev pa bi tesno sodelovali z obratnim zdravnikom.

Člani komisije so sklenili, da bodo v plan dela za leto 1976 vključili tudi okrevanje delavcev v naravnih zdraviliščih.

Za letošnje leto pa bo vse ostalo nespremenjeno. Okrevanje bo še vedno v Novigradu in v Gozd Martuljku.

Vsem okrevancem želi sindikalna podružnica prijeten teden ob morju ali v gorah.

Pomembnost gasilstva in njegove zahteve

Protipožarna zaščita je doslej zaostajala za splošnim družbenim ekonomskim razvojem naše družbe, zato ji je toliko pomembnejše dati večji poudarek in potrebo. Tolika, pohvaljena aktivnost v društvih naše zveze je še vedno odraz prostovoljnosti in prizadevnosti posameznikov ali skupine ljudi. Od njih in prostovoljnih gasilskih organizacij zahtevamo vse-mogoče dejavnosti brez prave mere hvaležnosti in pozornosti, obveze koristnikov teh uslug pa niso urejene.

Položaj gasilskih organizacij

Družbenopravni položaj gasilskih organizacij bo treba dokončno rešiti! Tu je predvsem neurejen sistem financiranja gasilske službe, ki razen majhnih proračunskih sredstev in sredstev zavarovalnic nima stalnega vira financiranja. V takšnih razmerah se vsa naša prostovoljna gasilska društva, z izjemo društev na Savi, Hotiču in Ribčah, lahko postavijo za vzor vsem organizacijam oz. društvom v občini, s kako majhnimi sredstvi iz pomoči OGZ so si zgradila oz. nabavila večmilijonske oz. desetmilijonske vrednosti osnovnih sredstev. Nekatera, kot so Vače, Kresnice, Polšnik, Kostevnica in druga, zaslužijo še posebna priznanja. To so dosegla s prostovoljnim delom in prispevki tistih krajanov, ki so ure počitka ali veselja zamenjali s prostovoljno delovno akcijo ali samoodpovedjo, da bi drugič zopet pomagali sočloveku v nesreči in reševali naša skupna materialna bogastva.

Pomen dela gasilskih organizacij

Njihovo delo je tako progressivno družbeno, ker ustvarja nove družbeno-materialne vrednote, s prostovoljnim delom pa širi tudi duhovne kvalitete. Mnogo njenih članov je aktivnih tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah. V njih je gotovo še največ kolektivega, borbene in humanega duha, ker ne vrednotijo vsako družbenopolitično delo skozi osebni dinar, temveč skozi cilj skupnih koristi. Gotovo zna ceniti dragocene nove objekte — zasebne ali družbene, v katere vložimo ogromno denarja, pa jih ne znamo ali nečemo primerno zaščititi. Tako iz malomarnosti, neznanja ali drugih človeških slabosti pretvarjamo svoje velike napore in samoodpovedovanja v kratkem času v prah. Slovenijo imenujemo za zemljo gasilcev, največ škode zaradi požarov pa utrpimo ravno mi. Naša občina je imela v zadnjem času srečo, ker nismo imeli občutnejših požarnih škod. Dejstvo je, da projektanti ne mislijo na požarne varnosti, investitorji pa beže od dragih gradenj in ureditev, ki bi bile mnogo bolj požarno varne. Oprema gasilskih organizacij je pomanjkljiva, ker je največ kupljena s skromnim občinskim denarjem, denarjem zavarovalnic ali s prostovoljnimi prispevki in akcijami. Tu bi rad opozoril na tiste OZD, ki zaradi posameznikov zanemarjajo požarno preventivo. Statistični podatki kažejo, da so v več kot

75 % vseh požarov vzroki neznanje, premajhna pazljivost ljudi in neupoštevanje predpisanih zaščitnih mer. Zato moramo zavest ljudi in gasilsko preventivo krepiti! Probleme protipožarne zaščite moramo prenesti pred samoupravne organe in družbene faktorje! Smatramo, da malobrižnost do požarne zaščite predstavlja protisamoupravno dejavnost in da ima to vprašanje tudi idejnopolični aspekt. Brez ozira na današnje slabosti in probleme v organizaciji in delovanju PGD, predstavljajo zelo pomembno organizirano, strokovno usposobljeno, tehnično dokaj opremljeno in vedno pripravljeno moč družbe, ki ščiti ljudska življenja in materialne dobrine pred požari in drugim nesrečami, kadar je to potrebno. Takšna društva so tudi v naši občini edina sila za gašenje večjih požarov. Pomemben je njihov delež tudi na izobraževalno-preventivnem delovanju. Odraz tega delovanja je veliko število novih izprašanih gasilcev v naši občini in novih strojnikov.

Povezanost PGD s CZ in krajevnimi skupnostmi

Prostovoljna gasilska društva predstavljajo tudi osnovno celico za organizacijo vojnega gasilstva. Vloga PGD pri pripravljanju protipožarne zaščite, kot elementa CZ, je nezamenljiva. Njen strokovni kader je najširši in najboljši inštruktor. Ta povezanost je na ravni naše občinske zveze odlična, ker jo povezuje tov. Benčič, ki usmerja denarno pomoč iz sredstev CZ tja, kjer je najbolj potrebna. Rad pa bi ponovno poudaril nujnost takojšnje in tesne povezanosti tam, kjer gasilska društva in gasilske enote CZ še niso našle dovolj skupnega jezika. Oboje pa je neločljivo povezano z življenjem krajevnih skupnosti, ki vedno bolj postajajo občine v malem. Popolna koordinacija v teh skupnostih bo porok uspešnega in prijetnega dela. Da že naložena družbena sredstva v naša popolna pasivna PGD, kot so Hotič, Ribče in Sava, ne bi ležala neizkoriščena in bi se hkrati s tem zmanjševala pokritost občinskega teritorija z gasilskimi društvii, je dolžnost ravno krajevnih skupnosti, da ponovno oživijo delo teh društev.

Planska srednjeročna usmeritev občinske gasilske zveze

Prilaganje gasilstva novim ustavnim spremembam je bilo sredstev za gasilstvo v občini vedno premalo in so zato morala biti vedno skrb-

no naložena, bomo letos morali pristopiti z njimi k plansko-srednjeročni usmeritvi. Vključiti se moramo v srednjeročni razvojni program občine, s to vključitvijo pa so občine po Zakonu o požarih obvezne pokrivati potrebe gasilskih društev. Najpomembnejša naloga naše zveze bo, usmerjanje in razvoj gasilstva v skladu s potrebami družbenoekonomskega razvoja! Organizacijo in funkcioniranje gasilske službe v občini je potrebno — v okviru plana zaščite pred požari — tudi regulirati s splošnim aktom skupščine. Posebno je treba opredeliti položaj in pravice občinske gasilske zveze in obveznosti občine do nje. Naj opozorim, da v Izehodiščih za izdelavo plana za obdobje 1976—1980 občine Litija, nisem opazil, da bi bilo gasilstvo kjerkoli omenjeno. Za 20. obletnico OGZ bo resnično potrebno javnost manifestativno opozoriti, da revni, pa vendarle med najbolj prizadevnimi v občini obstajamo in delujemo.

Vključevanje mladine mladine in žensk v gasilske vrste

Široko zabavno kulturno življenje vedno bolj odvrta pozornost mladih in še tako zmanjšuje masovnost v vrstah prostovoljnih gasilcev, zato je pridobivanje mladine v gasilske vrste ena stalnih in najpomembnejših nalog vodstev gasilskih organizacij. To je težka naloga, ker je potrebno najti primerne oblike zainteresiranosti, ki pritegnejo mlade. Pri nas lahko pridimo premajhni povezanosti gasilske službe z mladinskimi organizacijami in šolami, čeprav vemo, da mladino privlačijo gasilne naprave in tekmovalni poligoni. To področje aktivnejšega sodelovanja ostaja neizkoriščeno. Ponemod pa pride celo do nesporazumov med starejšimi in mladimi. To je škodljivo in bi bila potrebna večja strpnost enih kot drugih. Ne bi smeli odstopiti tudi od težnje, vključiti čimveč žensk v gasilske vrste. Pojmovanja in gledanja na vključevanje žensk so gotovo preveč laična, zato so težave še večje. Ženska tudi ne more in ne sme biti zapostavljena! Znanje, kako koristiti naprave, sredstva za gašenje požarov (oz. zanetkov) in način reševanja lahko ob določenem času koristi — pri vedno širši vrsti gorilnih sredstev — vsaki gospodinjji, še toliko bolj na številnih, predvsem ženskih delovnih mestih. Posebnega pomena pa je njena strokovna usposobljenost za primere potreb vojne, ker bo breme protipožarne zaščite in reševanja padlo na njena ramena. Na tečajih CZ bi bilo potrebno poudariti pomen gasilstva in vloge žensk v tej aktivnosti!

Letos praznujemo tudi mednarodno leto žensk, zato želimo z Zletom članic v Ormožu, dne 28. in 29. 6. 1975 popularizirati delo žena v naših organizacijah. Iz naše Zveze se bosta Zleta udeležili dve članici.

Samoupravne interesne skupnosti

Varstvo pred požari je del družbe samozasčite in dejavnost posebnega družbenega pomena, zato je nujno treba pristopiti k organizaciji tega varstva na principih novih ustavnih načel. S tem bi si ustvarili materialno osnovo za tehnično dopolnjevanje gasilstva in zagotovili stalni vir financiranja na osnovi združevanja dela in sredstev po načelih vzajemnosti in solidarnosti. V Sloveniji so že osnovani iniciativni odbori za formiranje protipožarnih interesnih skupnosti, v teku pa je tudi proces za sprejem sprememb in dopolnitev k Zakonu o varstvu pred požari. V njegovi javni razpravi bomo aktivno sodelovali tudi mi, če bo to potrebno.

Obletnica OGZ in tedna požarne varnosti

Zehtevno delo, ki ga z oživljanjem v praksi prinašajo ustavne spremembe, razširja letos še svečano praznovanje 30-letnice zmage nad fašizmom in osvoboditve Jugoslavije. Temu proslavljanju se pridružuje še 20. obletnica formiranja občinskih gasilskih zvez, ki jo naša zveza namerava še posebej poudariti. Upravni odbor zveze je že imenoval iniciativni odbor, ki naj vzporedno s tekmovalnim desetin za občinski gasilski pokal, pripravi še večji mimohod vseh gasilskih enot v občini. Njim naj bi se pridružile še enote civilne zaščite. To tekmovaljevo oz. praznovanje naj bi izvedli v mesecu septembru, da bi sovpadlo z mesecem, v katerem praznujemo tudi Teden požarne varnosti. Če naj bodo za ta teden vsa prizadevanja usmerjena v javnost za dvig požarnovarnostne kulture občanov, bo takšna manifestacija gotovo poudarila njeno moč, če bo v redu pripravljena. Geslo Teda požarne varnosti: »zmanjšanje požarnih škod krepi našo gospodarsko moč in ljudsko obrambo!« pa zahteva še širše angažiranosti gasilskih organizacij za poudarek njegovega pomena (to bi bili javni nastopi pred vaščani, razstave gasilske opreme, obiski s kratkimi predavanji na šolah itd.). Zato, prosim, razmislite vsi, kako boste sodelovali v tem tednu in nam poročajte!

Za uspešno delo in dosežke v preteklem letu lahko vsem, izjemoma že omenjenim društvom, izrazim našo iskreno zahvalo. Ne bi po društvih imenoval posameznikov, ki imajo še posebej poudarjene zasluge za napredek svojih organizacij, ker bi koga pomotoma lahko izpustil, zato pa imejte prijeten občutek, da vse neimenovane vaši ljudje dobro poznajo in so vam hvaležni. Hvaležna vam je tudi Občinska gasilska zveza, ker je edino vaš uspeh hkrati lahko tudi naš uspeh. Z naše strani, kaj več kot nam denarne omejitve dopuščajjo, nismo mogli storiti, mislim pa, da je številčno močan obisk tečajev za izprašane gasilce in strojniški tečaj le nek uspeh. Naj ne pozabim povedati, da je uspeh teh tečajev predvsem odraz

osebne prizadevnosti našega poveljnika tov. Zupana Viktorja, ki mu tudi izražam zahvalo OGZ. Žal, da zaradi denarne izčrpanosti, ne bomo mogli organizirati tudi podčastniškega tečaja v jesenskem času, kot smo nameravali. Ne smemo pozabiti, da je v težavah, v kakršne zaidejo nekatera društva ob novogradnjah ali večjih adaptacijah gasilskih domov, vsak dinar zelo dobrodošel, zato moramo za takšna društva prihraniti kakšno skromno rezervo.

Dva močnejša gasilska centra v občini

Ker je tendenca, da je močno organizirana služba tam, kjer je več industrije, večja številčnost in gostota prebivalstva, je upravni odbor sklenil, naj bi sčasoma postala močnejša središča z boljšo gasilsko opremljenostjo, ki bi bila prilagojena specifikim nevarnosti v proizvodnem procesu, GD Šmartno za desni breg in Litija za levi breg Save. Seveda bi bila njihova opremljenost v sestavi celotne operative na območju občine.

Neodgovorno je, da v teh večjih društvih nimamo nikakršnih zaščitnih dihalnih naprav, zaščitne obleke proti veliki vročini in plamenom, delovnih zaščitnih oblek in primerne obutve za delo v vodi in mrazu, nimamo niti enega reflektorja za osvetljevanje požarišč. Imamo tudi že precej stolpnice, brez varnostnih stopnišč, nimamo pa reševalnih naprav za reševanje iz teh zgradb, kot so drsni prt ali primerna lestev. Odpravi teh pomanjkljivosti moramo dati prednost in jih sprejeti kot našo plansko nalogo.

Vinko Keržan

Upokojena je bila

VIDIC Slava se je rodila l. 1924 na Veliki Preski. V Litijo se je preselila septembra l. 1945. Pred vojno je služila v Sentjurju pod Kumom. Nemci so njihovo družino preselili v Nemčijo in l. septembra l. 1945 so se vrnili domov — na pogorišče.

»Začela sem v predilnici in tu tudi končala. Samo takrat ni bilo niti poda, same luknje, o garderobah in urejenih sanitarijah se nam še sanjalo ni.«

Leta so tekla, ona pa je vsak dan prihajala na delo na flyer. Začela je bolehati na hrbtnici.

»Sedaj bom malo delala doma, najraje pa grem v gozd po gobe. Jem jih sicer enkrat ali dvakrat letno, nabiranje pa je zame največji užitek.«

Podjetje ji je najprej dalo garsonjega, nato pa enosobno stanovanje.

»Nikoli nisem razmišljala, da bi šla kam drugam delat — menjati službe je pa res zadnje.«

Ob slovesu je zaželela, da bi podjetje še naprej tako dobro napredovalo.